

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.—; „ 4.50
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbe brez priložene naročilne se upravnistvo ne osira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošljajo uradništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglas in oznanila se računajo po 8 nov. vsakega v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Naročilno, reklamacije in inserate prejema upravnistvo v ulici Carintia 25. Odprte reklamacije se proste pošiljajo.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinost je moč.“

Tržaški magistrat in okoličanski župani.

Iz okolice.

Župani v tržaški okolici, ali capoville, igrajo neko posebno ulogo. Tržaški magistrat uporablja to vrsto ljudi v svoje namene v doseg italijanizacije okolice. Pravi, po domačinih voljeni župani so izginili valed kratkovidnosti nekedanje vlade; za njimi so nastopili „delegati“, katere so pozneje prekrstili v „capoville“. Domače ljudstvo nazivlje tudi te ljudi po starej navadi „župane“ in le malokde si je pričel novodobnemu, po magistratu izumljenemu izrazu „Capovilla“. Radi tega se bomo tudi mi posluževali starega poštenega okoličanskega izraza — župan! Ako je treba izvoliti kakega okoličanskega župana, poizveduje magistrat natančno o dotični osebi. Kjer so takozvani „okrajni načelniki“, kakor n. pr. na Opčinah in Proseku, prevzamejo ti-le to ovsduško nalogo. Ako inkvizitorji konstatujejo, da je dotični človek z dušo in telom udan tržaškemu magistratu in da je voljan biti pokoren sluga idejam ex-garibaldinca Mauronerja, tedaj ga imenujejo županom dotične vasi. Za želje ljudstva se magistrat ne zmeni, deveta briga mu je, kaj poreče k temu domače ljudstvo. Le on sam je absoluten vladar, ki ima izključno pravico, postavljati okoličanom župane!

Ti „župani“ pokažejo še le o času volitev svojo gnjusno nprav.

Vsi so jednaki, kot da bi bili po jednem kopitu narejeni. Slepo služeči svojemu trebuhu, poznajoči le svoje lastne koristi, ne imajoči srca do svojih soobčanov, prodali so telo in dušo svojo onemu, ki jim hleb reže. To je seveda slavni naš magistrat.

Teh podlih, demoralizovanih kreatur poslužuje se mestna oblast, da bi izpodrinila one okoličanske veljake, koji se neso izneverili za ljubeznijo do starišev

najnaravnijemu čutstvu — ljubezni do domovine. Veliki, ogromni del srda velja pa dičenemu, pri vseh poštenjaki obče spoštovanemu — katero spoštovanje pa mož tudi v obilej meri zasluži —, celo vrsto let za rod svoj delujočemu deželnemu in državnemu poslancu — našemu Ivanu Nabergerju. Spoštovanje, katero vživa Nabergerj, se celo razteza do mirnih, pošteno mislečih someščanov italjanske narodnosti. To vedó dobro protivniki naši. To ve dobro general „cikorije“, g. Polde Mauroner; zato pa napenja vse sile, zato mu ni žal denarja, da bi le s pomočjo junakov tega-le članka, prodanih „capovillov“, strmoglavil našega odličnjaka.

Našim „capovillom“ pridodeljeni so seveda razni agentje. Ti agentje so poljski čuvaji, listonoši in drugi jednake baže ljudje, koji so si izberali kakov borui zaslužek pri milostnih „capovillah“. Plačica pa ne velja nikakor službenim opravilom, ampak politiškeje agitaciji, kajti biti jim je vsak trenutek pripravljenim, ako treba po okolici kortesavati za oblastno, na municipiju šepirjajočo se gospodo. To se je vidilo pri zadnjih volitvah. Vsi župani, z vsemi njih podajači vred, bili so na nogah; vsi so namili ubogo ljudstvo, nasprotujoč po politiškem družtvu „Edinost“ postavljenim kandidatom in obetajoč ljudstvu zlate gradove. Kaj njim zato, da se te vzbujene nade nikdar vresničile ne bodo! Ti nesramni ljudje vedo predobro, da magistratu ni volja, spolniti to, kar obljublja; da mu ni volja, pomagati okoličanu na noge; kajti bavečemu se z okoličani, mu ne služiti v navodilo ljubezen in dobrohotnost, ampak vodilo jim so zavratni nameni, želja demoralizovati in popačiti ljudstvo naše.

Ali stvar ima še drugo, žalostno stran. Župani naši neso le naši politični nasprotniki, ampak proganjajo ljudij tudi v zasobnem življenju, vstvarjajoč prepire in razpor mej občani. Gorje mu, kdor ne

proda glasu svojega za liter vina! Temu pri županu ni milosti, ni pravice. Izdajcu spolni se vsaka želja in bodi-si še tako krivična, poštenjaku pa nobena — in naj je stokrat pravica na njegovej strani. In potem govori še g. Bazzoni o agitatorjih! Da, da, mnogo je agitatorjev po okolici, nevarnih agitatorjev, a ti neso naše gore listi, to so po vas postavljeni župani in njih lačni hlapei.

Poštenjakom mej nami ni treba agitatorjev, kajti zavedajo se sami dolžnosti svojih do cesarja in naroda; učitelj-vodnik jim je njih plemenito srce, pošteno njih mišljenje. Vam, magistratovci, je torej treba agitatorjev, ker ste krivičniki z ozirom do nas in do države. Mi vemo, česa smo dolžni državi in se tudi ravnamo po tem — in uprav to Vas jezi, gospod Bazzoni!

Ozrite se malo okolo sebe in videli bodete, kdo vodi naše narodno gibanje; videli bodete, da na čelu naših narodnih podvzetij stoje poštenjaki-domačini. Predsednik političnemu družtvu „Edinost“ — katero ima za naš narod neprecenljive zasluge — je gospod Nabergerj. Mar ni ta domačin-okoličan?! Odborniki so isto tako sami domačini. Ravezitajočemu se telovadnemu družtvu „Sokol“ predseduje starosta-okoličan. Voditelji okoličanskim pevskim družtvom so tudi sami okoličani. Vidite, to so tisti „agitatorji“. Pohvalili ste se sami ob nastopu svojim, da ste liberalci; rekli ste, da se je stranka Vaša vedno klanjala liberalnim načelom. Dakle, ako ste res liberalci, bodete-li hoteli trditi, da domačini nemajo besede na svojej lastnej zemlji?! Bodete-li zahtevali, da naj se domačinu, zahtevajočemu pravice svoje, siloma usta zamaše?! Ne zamerite gospod župan, to bi ne bilo liberalno. Ako res tako mislite, potem neso liberalci, potem neso govorili resnice ob svojem nastopu. Po Vašem menenju okoličanski ljudski glas ni božji glas. Da bi

Vi znali čitati našega Gregorčiča poezije, gotovo bi vzkliknili: „Ti sam (magistrat) si gospodar!“ Čudimo se, da neso še prišli do spoznanja, da ljudstvo noče vse to mirno gledati. Razni dogodki v Barkovljah bi Vas vendar bili morali o tem poučiti. Menimo, da župani bi morali biti sami domačini, ne pa, kakor v Barkovljah, kjer imajo župana — ptujca — bivšega strážaja. Ljudstvo je do grla sito tacih županov in si želi, domačih, zanesljivih mož. Vi pa delate želji ljudstva nasprotno; če vidite, da so ljudje z županom zadovoljni — kar je pa zelo redek slučaj — ga pa odstavite. Tako se je pred leti zgodilo na Proseku. Imeli so župana, katerega je ljubilo in spoštovalo vse. To pa je bilo magistratu dovelj, da ga je nenadoma odstavil. Sedaj pa imajo tacega, da ga morajo sodišča vsaki trenutek kaznovati radi žaljenja časti svojih soobčanov.

Vidite: ne rovanja proti poslancu Nabergerju, ampak skrb za blagor ljudstva morala bi biti zvezda-vodnica županom. Potem bi bili res župani v pravem pomenu besede.

Se spomnite, kako je bilo na Kontovelju pred tremi leti, za časa kolere?! Takrat Vas je moral zdravnik sam opominjati na Vaše dolžnosti in silno odgovornost. Še le zdravnikova skrajna energija primorala je magistrat, da je imenovala župana-domačina. Tale poštenjak in resničen prijatelj ljudstva bil je zdravniku desna roka pri njega težavnem poslu. A kaj se zgodi?! Komaj smo se rešili kolere, že so jo na magistratu pogodili, da Kontoveljem ni treba dobrega župana in — odstavili so ga.

To so Vaši stari grehi, gospoda. V tem zmislu grošite tudi danes in boste grešili zanaprej, dokler Vam kaka mogočna roka ne ustavi hoje na poti silovitosti.

Zato mislimo, da je skrajni čas, da okoličani združijo glase svoje v glasen in

PODLISTEK.

Živenje na planetu Marsu.

(Po R. D. Milnu posnel L-n).

(Dalje.)

Jaz nesem mogel razumeti uzroka tej velikanskej posodi sladke vode, katera je stala na tisoče stopenj nad morskim površjem. Tem več sem se pa čudil, ker nesem videl niti rek, niti hribov, iz katerih bi morala dotekati voda v ta prekop. Pred menoj ne opazim niti najmanjšega holmea ali vzvišenega kraja.

Da, uprav tako mora biti. Mars je brez dvojbe za velikansko število stoletij starejši od naše zemlje. Njega notranji ogenj je radi svojega manjšega obsega in gostote svojega telesa prej zgubil svojo moč, tako, da se nikakor ne čudim, ako njega morja in jezera obsegajo mnogo manjšo površino, nego kopna zemlja. Tudi se ne čudim nenavzočnosti hribov in holmov, kajti so se nekako sprali iz površja, ter se spremenili v neko plast po morskem obrežju in po zemlji sami. Valed tega so morale ponehati tudi reke. Površina je celoma ravna, le sem ter tja jo zajedajo jezera, prekopi in morja.

Izhlapovanje oceana traje vedno, kar nam dokazuje zmiram se nanašajoči in rastoči led na severnem in južnem tečaju, kajti, ako bi se led tu vedno v novič ne narejal, ponehati bi bilo že moralo izhlapovanje.

Morje se namreč polagoma pomika, kaplje ali curlja v notranjost planeta. To se vrši ali po raznih zemeljskih plasteh planeta, ali na dnu morja. Odkod pač prihajajo te velikanske vode na površju planeta? Te vode so izvestno sladke in merijo na tisoče milj širokosti in dolgosti. Brez dvojbe so to sladke vode, kajti, kakor vidim, napeljane so po zemljiščah in senožetih, gotovo, da ja močijo in povišajo njih plodnost! Tudi prebivalci planeta najbrže pijejo to vodo, ter jo rabijo na domu. Ha, paj pa to?

Sledil sem orjaškemu prekopu z očesom do kraja in tu vidim, da se končava v velikanskem reservoir ali vodoshrambo. Ta vodnjak je bolj podoben kacij 30 milj širokemu jezeru, nego vodnjaku. Vanj priteka voda, kakor vidim, iz petih vodotokov enacih onemu, ki smo ga ravnokar opazovali. Sredi vodnjaka pa vidim mogočno vrvanje voda, podobno strašanskemu tomunu, koji meri več milj širine in dolžine.

Nad požiralnikom se dviga v zraku na stotine podob, koje pa ne morem natančno razločiti. Te podobe zdaj pa zdaj potonejo v tomunu in se kmalu zopet dvignejo v zrak, ponavljajoč neprenehoma svoje delo.

Te podobe se sučejo jako hitro; začetkoma jih nesem mogel dobro razločiti; pozneje še-le sem, navzlic brzemu preminjanju in vrtenju opazil, da so to orjaške pahljače velikanskega stroja, podobne nekako velikanskim lopatam ali koncem orjaškega sidra. Velikansko mehniško delo je v primeri z našimi umetniškimi čudotvori, uprav čudežno. Nje velikost, teža, hitrost vrtenja, pušča za seboj vse naše stroje, vse kar mi poznamo, ali kar je na našeji zemlji izumila veda, tehnika. Nje orjaštvo si lahko sami predstavite, ako pomislite, da je bil ta stroj podoben mlinu na veter, koji je zavzemal v premeru kake pol milje. Njega zunanji rob se je vrtel z brzino kacij sto stopenj vsako sekundo, ter srkal v se vodo in jo spuščal v reservoir, iz katerega je iztekala v omenjenih pet kanalov, ter preskrbljevala okolu ležečo deželo.

Najčudnejše je pa, da tudi tu ne moremo zapaziti gonilne sile, katera goni ta orjaški stroj. Ničesar ne morem opaziti,

iz česar bi lahko razsodil način in moč gonilne sile, ki pregiba ta orjaški stroj, ničesar, kar bi se moglo ustavljati silovitej moči tega ogromnega hidravličnega stroja.

Vsi smo z velikim začudenjem opazovali strašno moč in spretnost tega stroja, čemur ni para na našeji zemlji in ki je tako silovito deloval pred našimi očmi. Bog ve koliko milijonov stotov vode izsrka vsako minuto iz zemeljskega osredja, v kojem se je stoletja zbirala. Bog ve, ali bi ne bilo že prenehalo živenje na našem sosednem planetu, da ni genij prebivalcev planeta Marsa iznašel in dovršil tega mogočnega stroja!

Ko smo že našli uzrok in povod čudnih črt na planetu s pomočjo našega daljnogleda, sklenili smo ostali čas te noči posvetiti poskusu, opazovati nekoliko politiške in socijalne odnošaje na planetu Marsu, ter smo odločili zopet oživotvoriti v Cambridgeportu nekdanjo astronomiško zvezo na znamenja z zvezdogledi na planetu.

Sklenili smo s pomočjo našega teleskopa opazovati in proučiti nekoliko tudi navade in razmere prebivalcev na Marsu, ter jih primerjati z našimi.

(Konec prih.)

jasen protest proti takemu nasilstvu. — Zadnji čas je, da priredimo v okolici tabor; ta tabor naj bi bil pravo ljudsko sodišče tržaškemu magistratu. Sodba bi izvestno odmevala po vsej naši monarhiji. „X“.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Nj. Veličanstvo imenovalo je vojnega škofa dr. Gruschko dunajskim nadškofom. Kdo pride na njega mesto, se še ne ve.

Kakor znano, napenja se dvorni svetnik Lienbacher neprestano, da bi ustanovil v državnem zboru nemško-konservativno centrum. Silijo ga v to njegova centralistiška in germanizatorična načela. Mož je iz vrste tistih starodobnih birokratov, ki so vsakemu narodnemu in svobodowiselnemu gibanju neizprosno protivni. Do sedaj pa mož ni imel sreče in posledica vsakemu njega naporu bila je — blamaža. Ako smemo soditi po izjavah nemško-konservativnih listov in veljakov, tudi v bodoče nema boljšega pričakovati. Nedavno je bil na Predalskem shod katoliškega tiskovnega društva. O teh naporih Lienbacherja in urednikov Regner, Opitz in Beruth, poročal je poslanec Thurnher. Rekel je, da se je že pri prvem pogovoru izjavil, da se ne strinja s programom Lienbacherjev. Poslanec Kohler je rekel, da so Lienbacher in drugi že pri prvem poskusu napravili flasko. „Grazer Volksblatt“ pravi o teh izjavah: „V rečeni tarokpartiji (tu meni Lienbacherja in njega tri somišljenike) so trije, koji niti mandatov nemajo in upravi kličejo vedno po „novih možeh“. V faktih tiči vedno nepremagljiva logika“. Lienbacher je bistra glava in vender je še ni pogodil, da sovražstvo do slovanstva še ni program, vsaj ne program, odgovarjajoč obstojnim pogojem Avstrije.

Državni zakonik razglasa ministerialno naredbo, glede izvršitve postave z dne 19. aprila 1885, tičeče se zboljšanja dotacije katoliškega duhovenstva.

Knez Schönburg, posredovalec mej Čehi in Nemci, dobil je veliki križ Leopoldovega reda. To odlikovanje izraža posebno zadovoljstvo krone in vlade.

Vsi listi bavijo se s češko-nemško spravo. „N. Fr. Presse“ je zadovoljna; a odkritosrečna je dovelj, da pove, da Nemci pričakujejo pravega sadu še le od posledic te sprave. To je jasno povedano; zmisel teh besedij moral bi razumeti tudi najtrdovratnejši slovanski optimist. Nas vznemirjajo tudi zadovoljnost izražujoči pujavi naše domače nemško-liberalne žurnalistike, kakor one iz države „der Gottesfurcht und Sitte“. Poznajoči dobro naše nemške protivnike, menimo, da je bojazen naša dovolj osnovana. Tako sodljo tudi Brnski „Moravski Listy“ pišoči, da je dognano spravo smatrati zanikanjem onih zahtev, katere so stavili Staročehi, kakor tudi zanikanjem državnega prava. Rieger in prijatelji so zapustili fundamentalna načela dosedanje politike in so izgubili pravico, da ekzistujejo v političnem življenju. Čehi so za celo tretjino svoje dežele ubožnejši. Ne da se sicer tajiti, da ne bi bili imeli Staročehi težavnega stališča, ali mož, za katerim „stoji ves narod“, ne sme zapustiti svojih načel nobenej stvari in nobenemu na ljubo. Rieger in njegova stranka sta izgubljena.

Kot vznemirjajoče simptome moramo tudi smatrati, da jedna nemška občina za drugo v sejah svojih zastopov izjavljajo posebno zadovoljstvo; da vsi ogrski listi, brez razločka politične barve, pritrjujejo dognanim dogovorom in da celo skrajno-

nacionalni nemški listi posebno ne nasprotujejo.

Poljaki pa tudi o tej priliki kažejo svojo nezanesljivost in svoj, slovanskega čutstva ne poznaoč egoizem. Dunajski dopisnik poljskega lista „Przegloud“ svetuje Poljakom, da kmalu označijo svoje stališče, ako nočejo, da jih dogodki ne iznenadijo. Podajo naj Nemcem roko, a zajedno naj zahtevajo poročstva za njih narodni obstoj. No, kaj misli cenjeni poljski list, da bi taka poročstva tudi drugim Slovanom — vsaj jih je menda nekaj! — dobro ne dela?!

Na Ogrskem čejo vendar enkrat pričeti z reformo pravosodja. Vlada namerava kmalu predložiti načrt postave o decentralizaciji sodišč 2. instance. Vlada misli tudi izdati naredbe v zatiranje filoksera. Organizovala je žvepljanje trt in napravila tovarno za izdelovanje potrebnih materialij, katere bode moglo ljudstvo ceneje kupovati. Vse okužene vinograde mislijo za toliko časa oprostiti davka, da se dovrše novi trtni nasadi.

V državnem zboru nadaljuje se debata o proračunu ministerstva nauka in bogočastja.

Županom zagrebškimi izvoljen je bil dne 29. p. m. gosp. dr. Milan Amruš, podžupanom pa Milan Stanković. Oba pripadata hrvatske opoziciji. V svojem nastopnem govoru rekel je novi župan, da v tem trenutku ne more razviti natančnejšega programa. Obljubi pa že sedaj, da hoče svoje sile upotrebiti v razcvit glavnega mesta Hrvatske. Skrbel bode, da se dohodki mesta čimpreje uložijo v prepotrebne investicije. Mesto mora postati pravi sanatorium. Ponosno reče: Hrvat sem; hrvatsk je naš Zagreb! Županu so odločili plačo 4000 gld.

Vnanje države.

Srbska skupština snide se 13. februarja. Slovanom neprijazni listi širijo vznemirjajoče vesti o oboroževanju, reaktiviranju umirovljenih generalov, o nezadovoljstvu v oficirskih krogih itd. „Odjek“ dementuje vse te vesti.

Črnogorski minister vnanjih zadev bavil se je na Dunaju. Pogovarjal se je se sekojskem načelnikom Szögeny-jem in z našim ministrom vnanjih zadev, grofom Kalnoky-jem. Sedaj je v Belemgradu.

Vlada bolgarska odgovorila je na protest Rusije v posebnej, turškej vladi izročenej noti. — Bolgarska ima pravico — tako trdi nota — najemati posojila. Da so hipotekarno obremenili železnici Caribrod-Vakarel in Jamboli-Burgas, je to le notranja zadeva Bolgarske. Ruskej dolžna vojna odškodnina je shranjena v bolgarskej banki. Pravoveljavnost najetega posojila je nedotakljiva. Bolgarska ne more umeti korakov Ruske, a se nadeja, da ne bodo dovedli do novih homatij.

Volitve v nemški državni zbor se bodo vršile dne 20. februarja. Bismark je pri zadnjih volitvah zveržil nekako zvezo različnih strank, tako imenovani kartel, da je tem gotovejše spravil pod streho svoj septenat. K tej zvezi so pripadale stranke: konservativci, prsto-konservativci in narodno-liberalci. Glede nove socijalistiške postave — katero je odklonil državni zbor — prišle so te stranke v navskrižje. Potem so se pa sporazumeli, da vprašanje glede te postave, nema biti vzrok, da bi prenehal kartel. Kakov bojni klic si bode za sedanje volitve izbral Bismark — mož ima vedno kaj posebnega v žepu — še ni znano.

V rimskem mestnem zboru stavil je Ferrari predlog, da se dostojno hrani ostanke pesnika Revere, dokler se ne prepeljejo v Trst. Župan je odgovoril, da mestni zbor ni niti trenutek pozabil svoje patrijotične dolžnosti. Želji Ferrarija se bode ugodilo. To je že skrajna nesramnost. Italjanski irredentovci kar očitno hujskajo naše tržaške upornike.

Znani portugalski major Serpa Pinto imel se je vrniti v domovino. Ker

se je pa vlada bala Angležem sovražnih demonstracij ob prihodu sedaj zelo popularnega majorja, naložila mu je drugo misijo v Afriki. Vse kaže, da se bodo morali Portugalci vdati v svojo usodo glede konflikta z Angležko. Zato se pa poostrujejo nasprotstva mej posamičnimi strankami; prišlo je celo do krvavih pretepov.

DOPISI.

Iz Pulja. 29. januarja t. l. [Izv. dop.]

Gospod urednik! Leto sem udarjate na prave strune; taka bodi „Edinost“, tako smo si jo vedno želeli. Odločna, možka beseda je dostojna zavednemu narodu. Popustljivost ne dovede nas nikdar do zaželjenega cilja, na dvigne nas nikdar na ono stališče, da bi mogli reči: tu je naša zemlja, tu smo mi gospodarji; nikdo ne sme kratiti nam narodnih naših pravic. Ako hočemo, da nas bode svet spoštoval, moramo to energično zahtevati. Onim načinom, kakoršnega nam priporočajo tam iz Gorice — — — o gospod urednik, da bi Vi vedeli, kako nas prsti srbé, kako radi bi prav naravnost povedali svojo misel! Ali kaj pomaga, ko nam ne dovolite, ker ste dali slovesno obljubo, da pravda Vaša z nekimi ljudmi je za zmiram in definitivno končana. Torej prst na usta, pa molčimo!

To pa nam morate dovoliti, da Vam rečemo samo to: mi živimo tu mej najljutejšimi protivniki, katere predobro poznamo, kaki so. Pri teh ljudeh ne opravite prav čisto nič, ako se jim bližate v glače-rokovicah, ne opravite ničesar, ako jih hočete z dobro besedo prepričati o naših pravicah. Tu velja se na noge postaviti, veleč: tako hočemo, tako bodi! Od tega ne odstopimo ni za las! Zato pa odobrujemo Vašo pisavo, zato Vam bomo hvaležni, dokler bode „Edinost“ taka, kakoršna je.

Domače vesti.

Ob obletnici smrti cesarjeviča Rudolfa. V četrtek 30. t. m. je preteklo jedno leto, od kar je cesarjevič Rudolf izdihnil blago svojo dušo. Bil je to grozen udarec vsej presvitlej cesarskej rodbini, grozen udarec državi naši, grozen udarec nam vsem. Kdo ni poznal odličnih, izvanrednih duševnih svojstev blazega pokojnika! V njem smo videli posebljene vse one čednosti, katere morejo dičiti vladarja, odgovarjajočega duhu sedanjega časa. Ljubezen in spoštovanje, ki so ja gojili vsi narodi do našega Rudolfa, bili sti toli intenzivni, da se nam je vsem vidilo, kakor bi bila v njem vtelovljena vsa sijajna bodočnost Avstrije. Koliko sijajnih nad smo žnjim pokopali v grob! V onih strašnih dneh navdajal nas je tudi še drugi strah, da ne bi po tej groznej nesreči provzročena dušna bol potrla dobrega, plemenitega očeta. Ali trdna vera v božjo voljo pomogla je našemu vzglednemu vladarju, da je možko prebil tudi to nesrečo, nepretirano vršoč vzvišene svoje vladarske dolžnosti. Hvalimo Boga na tej milosti! Sedaj pa nam ne preostaja drugega, nego da pokojniku ohranimo ljubeznipolen spomin in molimo za izveličanje duše njegove.

Zadušnica za pokojnega cesarjeviča Rudolfa bila je v tukajšnej župnej cerkvi pri staremu sv. Antonu. Cerkev je bila primerno odičena. Navzoči so bili g. namestnik vitez Rinaldini, dvorni svetnik pl. Reya, vice-admiral Wipplinger, deželnega nadsodišča predsednik dr. Defacis, predsednik pomorske oblasti pl. Alber, župan Bazzoni in mnogo družih dostojanstvenikov, kakor tudi obilo pobožnega ob-

činstva, osobito ženstva. Državni uradniki so prišli v civilnej opravi.

Pri sv. Antonu novemu bila je zadušnica za družabnike in družabnice delalskega podpornega društva, kateremu društvu je bil pokojni Rudolf pokrovitelj. Zadušnice so bile nadalje v pravoslavnej in v grško-iztočnej cerkvi, kakor tudi v izraelskem tempelu.

Gosp. namestnik vitez Rinaldini bavil se je te dni v Pulju. Vsprejemal je razne deputacije in si ogledal novo gimnazijalno poslopje. Pri admiralu baronu Pitnerju bil je njemu na čast diner. Admiral Pitner nazdravil je gospodu namestniku. Mesto je bilo razsvitljeno, namestniku so napravili serenado. Soareja v mornarskej kazini je bila sijajna.

O zadevi Revere. Da ne bi se stvar krivo tolmačila, konstatujemo, da gospod mestni svetovalec Nadlišek radi boleznih ni bil navzoč pri onej znamenitej seji. —

V zadnjem seji mestnega svetovalestva stavil je svetovalec R. Luzzatto predlog glede proste luke. Spominjal se je spomenice, katero sta mestno svetovalestvo in trgovinska zbornica leta 1886 vladi izročila in v katerej spomenici so nasvetovali razne naredbe, ki so potrebne, da bi ljudstvo tako živo ne občutilo škode, prouzročene po odpravi proste luke. Spomenica ni imela vspeha. Govorniku se umestno zdi, da se zopet ponove te prošnje. Predlaga torej: 1. Municipalnej delegaciji se nalaga, da sestavi novo spomenico, v kateri je izraziti vse želje mesta tržaškega. 2. Izvoli naj se odposlanstvo, katero ima spomenico na Dunaju predložiti in ustmeno podpirati. Burgstaller je podpiral ta predlog; Venturi se je pa zdela stvar pre nagljena, kajti čakati je treba, da dobijo v roke spomenico trgovinske zbornice. Vsprejme se posredujoči predlog svetnika Consola, da se sestavi spomenica ozir jemaje na spomenico trgovinske zbornice. Drugi predlog Luzzatijev glede izvolitve odposlanstva ostane v manjšini. V tajnej seji so določili plačo županu z 9000 gld., prvemu podpredsedniku z 1500 gld. in drugemu podpredsedniku 1000 gld.

„Slovanski Svet“ piše o našem listu: „Edinost“ izhaja na veliki poli po 2krat na teden v Trstu ter stoji na leto 6 gld., na četrta leta pa 1 gld. 50 kr. List ima prevažno zadačo ob jadranskem morju, kjer italijanski živelj s svojo kulturo, s svojim kapitalom, še bolj pa s svojim terorizmom in lokavim vedenjem izpodkopa in uničuje slovansko, zlasti pa slovensko prebivalstvo. „Edinost“ postopa zlasti zadnjih let kaj neustrahno in dosledno proti nakanam slovenskih nasprotnikov, razkriva, kar drugi zamolčujejo v slabo in nalašč napačno umljenem interesu, poučuje narod v jako jasnih in lepih člankih, po obširnih dopisih, podlistkih, sosebno pa tudi po raznih in obilih novicah, zlasti iz Tržaškega mesta. V političnem pregledu jako dobro označuje dogodke slovanskega sveta. „Edinost“ je popolnoma na stališču narodnih avtonomistov tudi za druge Slovane, ne samo za Slovence ter se poteguje tudi za cirilometodijsko cerkev. List je vreden, da ga čitajo rodoljubi po vsem Slovenskem, pa tudi med drugimi Slovani, ki se zanimajo za slovanske borbe ob Adriji. Mi jim „Edinost“ toplo priporočamo, kolikor bolj smo preverjeni, da ostane vedno dosledna in zvesta svojim načelom.

Pravic našega jezika pri deželnem sodišču v Trstu menda nekateri gospodje nočejo poznati. Nedavno so bile zaslišane nekatere priče iz Barkovelj. Dotični sodnik ni znal slovenski ali pa ni hotel znati. Jedna priča je zahtevala, da se žnjo slovenski govori, ker ne ume italijanski. Sodnik jo pa je zavrnil s to, vsakako opravico željo. Znamenje časa!

Časnikarska značajnost? Dve kavki, obe črni, oba strastna Lahona — glavna reditelja lahonskega „Mattino“ in babnika „Il Piccolo“, — sta si menda javnim potem

razžalila še ono pičico „časti“ in poštenja, ki sta ga uživala. Eden je tirjal od družega opravičenja ali nikdo se ni hotel udati. Radi česar sta poskusila svojo čast rešiti kot prava kavalirja. Napovedala sta si dvoboj in šla „nel bel paese dei centesimi e della polenta“, ter se neki tam nekje blizu Vidma — pobila. „Piccolov“ urednik je neki hudo ranjen, Mattino je zmagal. — Ta vest širi se že ves ta teden po mestu, a vsi listi o njej modro molčé. Mi jo prinašamo, kakor smo jo čuli pripovedovati, pri tem pa opozarjamo dotično oblast, da ta srčna dvobojca prežene stalno tja v obljubljeno deželo, naj se bijeta in, če je potrebno, razbijeta svoji prevneti glavici! —

Slavjanskega pevski zbor je sedaj v Budimpešti, kjer bode štirikrat koncertoval v madjarskem narodnem gledališču. Ravnatelj Evva mu je za 4 koncerte zagotovil 10.000 gld. Prvi koncert imel je velikanski uspeh, vsi madjarski listi so polni najlaskaveje hvale. Dne 3. februarja priredi Slavjanski na Dunaji svoj sedmi koncert. **In v Trstu?**

Veliki ples slovanske čitalnice bode v soboto 8. februarja. Naznanja se tudi p. n. gg. članom, da odbor ne preskrbi cvetlic.

Veliki ples delalskega podpornega društva je nocjo v gledališču „Fenice“. Upamo, da bo dvorana polna.

Novo pevsko društvo. Kakor se nam javlja od gotove strani, snuje se v okolici novo pevsko društvo, in sicer na Kontovelju. Živeli vrli Kontoveljci!

Veselični odsek pevskih društev „Adrija“, „Vesela“ in „Zarja“. Piše se nam iz okolice: Ta veselični odsek je imel svojo sejo v nedeljo 28. t. m. Sklenilo se je mej drugim, da ostane ta odsek tudi nadalje kot začasen veselični odsek, kateri ima pravico, vabiti vsa okoličanska pevstva k posvetovanju za mogočo skupno veselico. Mej pevci se širi ideja, da bi se napravilo to poletje pod milim nebom zopet skupno veselico, k kateri bi se povabilo sodelovati vsa okoličanska pevstva. Nekateri pesmi naj bi peli vsaj po dve društvu skupaj, jedno pesem pa vsa društva. Izreklo se je jednoglasno obžalovanje, da se je tako malo v mestu živečih Slovencev nižjega stanu udeležilo skupne veselice v „Fenice“; z zadovoljstvom se je pa omenjalo mnogobrojne udeležitve mestne inteligencije. Odkritosrčno rečemo, da je vsestransko užalilo postopanje v mestu živečih sobratov, kateri so pozabili na bratsko vzajemnost, mesto da bi se v mnogobrojnem številu udeležili veselice pravih domačih društev! Tudi pri zadnji odborovaji se „Adrija“ izjavljali so se v takem zmislu! Pri seji veseličnega odseka skupnih društev pa se je zahtevalo, da se v „Edinosti“ izrazi sožaljenje na tej prikazni.

Darila. Za veselico pevskih društev „Adrija“, „Vesela“ in „Zarja“ v gledališču „Fenice“ je nadalje darovala sledeča gospoda: g.óna M. K. 1 gld., Josip Turek 2 gld., Anton Pogorelec trgovec na Gr. ti 2 gld., H. V. 1 gld. Anton Škabar 1 gld., 4 osebe na Opčinah 1 gld. 20. kr. Veselični odsek imenovanih društev se vsej tej gospodi najtopleje zahvaljuje. Bog dal še mnogo enacij podpirateljev vrlim okoličanskim društvom; kajti narodno petje probuja najvpešneje narod po okolici! — G. V. M. Živic je daroval v isti namen 1 gld. 40 kr., in ne 2 gld. 40 kr., kakor je bilo po pomoti natisnjeno v „Edinosti“.

Pevsko društvo „Hajdrih“ na Proseku vabi na veselico s plesom katero priredi dne 2. februarja 1890. v dvorani gostilne „Lukša“. Uspored: 1. Kocjančič: Venček narodnih pesmi, možki zbor. 2. Stritar: „Junak in dete“ deklamuje g.óna G. 3. Vilhar: „Lunica“ mešani osmospev. 4. Hajdrih: „Vspomin Val. Vodnika“, četverspev. 5. Nédved: Vopotna pesem, možki zbor. 6. Gluh mora biti, burka v jednom dejanji. 7. Ples. Začetek točno ob 6. uri

zvečer. Ustopnina k besedi 20 kr. za osebo, k plesu 1 gld. za gospode, sedež 10 kr.

Pevsko društvo „Zarja“ v Rojanu vabi na domačo zabavo, katero priredi v prostorih gostilne gospoda Matije Bole v Rojanu v nedeljo dne 9. svečana. Uspored veselice: 1. Godba. 2. I. Milaković: „Bojna pjesma“, poje zbor. 3. Ruska (narodna): „Sarafan“, dvospev, izvršujeta gospica F. in šestletna deklica. 4. Godba. 5. Stritar: „Orest“, kos tragedije, izvršuje g. B. 6. Hajdrih: „V sladkih sanjah“, četverspev. 7. T. Šamberk: „Ultra“, veseloigra v enem dejanju, izvršujejo domači diletantje. 9. B. Ipavic: „Domovini“, poje zbor. 10. Ples in prosta zabava. Začetek ob 6. uri popoldne. Ustopnina: 40 nvč. za osebo; sedeži po 10 nvč. Radodarnosti se ne stavijo meje.

Dekanska čitalnica ima dne 2. februarja t. l. svoj redni občni zbor ob 5 uri popoldne. Dnevni red: 1. Predsednikov nagovor. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Volitev odbora. 5. Razni nasveti. K udeležitvi vabi

Odbor.

Vabilo k veselici, katero priredi dekanska čitalnica dne 9. februarja t. l. ob 4 uri popoldne v prostorih g. Iv. Grisona z nastopnim uspehom: 1. Godba: Naprej, Jenko. 2. Pozdrav. 3. Godba: U boj, Zajc. 4. Petje: Predobri Bože, zbor, istrska hymna, Brajša. 5. Godba: Potpouri slovanskih pesmi, A. Valentič. 6. Petje: Nezakonska mati, samospev s spremljevanjem glasovira, F. S. Vilhar. 7. Godba: „Atto secondo, Secna e Duetto nell' Opera: il trovatore, Verdi“. 8. Igra: Pijanec, šaloigra v 3 dejanjih. 9. Godba: Hercegovska, Hajdrih. 10. Petje: Mornar, samospev s spremljevanjem glasovira, F. S. Vilhar. 11. Godba: Što čutiš, Jenko. 12. Petje: Naša zvezda, zbor, F. S. Vilhar. 13. Godba: „Cavatina nell' Opera Scaramuccia, Ricci“. 14. Srečkanje na 5 dobitkov. 15. Ples. Ustopnina k besedi 20 kr. za osebo, k plesu 1 gld. za možke, 50 kr. za ženski spol. Srečke po 10 kr. K obilni udeležbi uljudno vabi

Odbor.

Vabilo k občnemu zboru, katerega priredi čitalnica v Kviškem pri Gorici v dan 2. februarja t. l. z sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav in nagovor predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo o preteklem letu in o prevdanku za bodoče leto. 4. Morebitni predlogi. 5. Volitev novega odbora. K obilni vdeležitvi vabi

Odbor.

Vabilo na ples, katerega priredi Puljska čitalnica dne 15. februarja 1890 v spodnji dvorani „All' Apollo“. Svira oddelek godbe pešpolka št. 97. Vstopnina 1 gld. za gospode. Vstop dovoljen je samo vabljenim. Začetek ob 8 1/2 uri zvečer.

Odbor.

Trgovina z železom in ogljem. Trgovina z železom je ostala živahna. Cene obdržale so svojo rastočo tendenco. Po surovem železu povprašujejo močno; isto tako povprašujejo po valjanem železu; tudi temu so cene trdne. Rudokopi imajo obilo dela. Štajarski rudokopi zvišali so cene za železne žice (Eisendraht) za 1 gld. pri meterskem centu. Tudi z jeklom je živahna trgovina. Vse tovarnice za stroje in livarne imajo obilo naročil. — Kupčija z ogljem je trdna in se cene višajo. Kupujejo obilo, ker hočejo konsumenti svoje zaloge popolniti.

Izvoz češpelj se je v letu 1889 znižal; osobito je glavni konsument tega sadu, severna Amerika, manj kupila, nego prejšnja leta. Znani so nam naslednji podatki: Čez Trst po morju se je izvozilo 114.754 meterskih centov (proti 179.460 v letu 1888); čez Reko 71.938 meterskih centov (proti 109.880 v letu 1889); vsega skupaj se je izvozilo torej češpelj 186.692 meterskih centov, proti 289.340 v prošlem letu. Zmanjšal se je torej izvoz za 102.648 meterskih centov. V izvozu češpelj napreduje Reka, a Trst nazaduje.

Avstrijsko-ogrski Lloyd naznanja, da parnik v Brazilijo ne bode odplul, kakor je bilo odločeno, dne 15. februarja. Odhod so preložili na poznejši čas.

Za železnico Divača-Loka. Istrski deželni odbor odposlal je vladi in državnemu zboru spomenico, v kateri se prosi, da se dozida železniška črta Divača-Razdrto-Loka in tako dopolni istrska državna železnica.

Dolenjske železnice „Fremdenblatt“ piše: Napori skupine interesentov za gradbo železnice po Dolenjskem imeli bodo vsep, kakor kaže. Načelu te skupine je Baron Schwegel. Načrt železnice Ljubljana - Novo mesto sestransko črto do Kočevja za dobil bode menda v kratkem jasnejše oblike.

Oderuhi. Zadnji čas se je močno ropotalo in pisalo proti tem človeškim pijavicam, ki srkajo kri iz uboščeka, ponujajoč mu denar na visoke obresti. Tacih mož je v Trstu mnogo in uprav oderuštvo je marisikogar vrglo na ulico, Nesramnost barantačev in posojevalcev v Trstu je naravnost nečuvna. Ubožen človek priteče v potrebi k oderuhu, ter si izposodi svotico denarja. Od 50 gld. mora čestokrat plačevati 5 gld. na teden; od vsacih 10 gld. tirja se od njega celo 12. Ljudi, ki posojajo denar 12 za 10 je povsod mnogo. Ako revček ne more plačati v jednom tednu izposojene si svote, plačevati mora dalje obresti; in če ta komedija traje jedno leto, mesto 10 gld. narase njega dolg na 62 gld. — O tej žalostnej prikazni so tukajšnji in vnanji časopisi že mnogo pisali ter nasvetovali primerno zakonito naredbo, koja bi tolikemu zlu v okom prišla. Ali vse pisarjenje je dosedaj bilo zaman; odernikov povsod mrgoli, ki molzejo in izžemajo ubogo ljudstvo. — Ali ne samo zasebnih oderuhov je v Trstu obilo; na čelu oderuštva stoji tu mestni zavod, kateri bi moral ubogemu ljudstvu v potrebi pomagati, ki je pa neusmiljeno odira. Menimo namreč mestno zastavljalnico (Monte di Pietà). V tem zavodu človeka oderejo do kože. Kake obresti ti tirjajo, svedoči naj ta-le dokaz. Moj prijatelj nahajal se je slučajno v potrebi; rabil je namreč petak. Ker je potreba bila nujna, nesel je zastavit zlato uro, vredno 25 gld. Na njo so mu dali 14 gld. — polovico vrednosti. Zvečer, namreč čez dobre tri ure, šel jo je zopet rešiti, a plačati je moral 14.40 kr. Za tri ure 40 kr. obresti! Enacij slučajev bi léhko obilo navedli. Radi česar svarimo naše ljudstvo, naj se ne da v roko brezvestnim sleparjem in oderuhom, kakor tudi naj ne išče pomoči pri mestnej zastavljalnici, katera je pravi uzor oderuštva.

Iz tega je pač razvidno, kako živo pogrešamo v Trstu slovenske ljudske posojilnice, kam r bi se lahko obrnil naš delavec in mali obrtnik v silnejših potrebah! —

Sodna obravnava pred porotniki proti nadopolnim mladeničem De Franceshi, Rascovich & Ci, zatoženim javnega nasilstva z narejanjem in metanjem petard, bode dne 6. t. m.

Ljudske knjižnice. Ako hočemo, da si vzgobjemo zavedne, trdne in stalne domoljube, moramo gledati pred vsem, da se širi mej narodom o mika. Osobito v tržaški okolici nam je v tem obziru še mnoge mnogo delovati, predno si vzgobjemo zrel narod. V to pomagajo sicer mnogo razna društva, shodi, veselice itd. ali največ bi po našem menenju pomagala bralna društva in ljudske knjižnice. Tržaška okolica broji nad 30.000 prebivalcev a še nemajo niti v jednej vasi svoje knjižnice, kamor bi ljudstvo prihajalo izposojati si knjigo, koja bi mu blažila um in srce. Storili so se že posamezni poskusi, kateri pa neso imeli še zaželenega uspeha. Naj bi n. pr. podružnice sv. Cirila in Metoda skušale v svojih okrajih zajedno ustanoviti tudi ljudske biblioteke, iz kojih bi se razposojale knjige. Tudi naši literarni družbi sv. Mohora in Matica imati pri nas še premalo udov. Naj bi

podružnice sv. Cirila in Metoda in druga pevska društva posnemale podružnico za Beljaško okolico, katera si je ustanovila že svojo knjižnico. Pevsko društvo „Adrija“ je tudi začelo ter nakupilo že nekoliko knjig, katere nje udje pridno berejo. Tudi društvo „Zarja“ v Rojanu storilo je enak sklep. Slovenske rodoljube prosimo, da bi jima v tem pomogli z podarovanjem raznih knjig, koje izvestno najbolj širijo in krepe narodno zavednost.

Nakaza. Mestna babica A. Driussi je prinesla v mestno bolnico novorojeno dete, katero radi svoje spačenosti se sme imenovati pravi fenomen, kakoršnega se ni že dolgo videlo. Dete ima na spodnjem životu veliko luknjo, iz katere visé čreva, mehúr in jetra; druge odprtine nema. Hrbtenica je deloma gola, a mozeg in možgani so zaviti v nekako vrečo, ki visi na desni strani glave. Otrok pri vsem tem še živi, ter so ga v bolnici krtili pod imenom „Malnata“ — slaborojenec.

Mestni magistrat v Trstu je izdal ukaz vsem poljedelcem, naj pridno zatirajo zalege goseničnih jaje po sadnem drevju in po gozdu. V ukazu se govori o „larve, rughe, brucchi itd.“; — slovenskega prevoda temu koristnemu priporočilu pa ni dodal Lahonski magistrat. Laške brozge, v kateri je razglas napisan, naš slovenski okoličan in kmetovalec ne razume!

Ali sta morda ta razglas in priporočilo namenjena babam na stari Reni, katerim se priporoča zatiranje — stenic?! —

Giljotino, oni strašni morilni stroj, ki je toliko krvi prelil ob času francoske prekucije, menijo vpeljati tudi v Avstriji. Parlamentarni odsek državnega zbora se je že izrekel za njo. Stvar se je dala v proučenje višjemu zdravniškemu svetu, koji je tudi se izrazil, da se vislice odpravijo, ter vpelje smrt z giljo ino ali z električnim tokom. Stare obrabljene vislice bodo menda oddali Židom v razprodajo. Nov kazenski zakonik prinese vendar nekaj novega — hudodelcem! —

Umrljivost v Trstu. Tudi prošli teden je bila umrljivost v Trstu izredno velika; skoro tretjina smrtnih slučajev je bila prouzročena po boleznih na sopilah. Od nedelje 19. t. m. do sobote 25. t. m. umrlo je 84. možkih in 63 žensk, skupaj 147. V odgovarjajočem tednu leta 1888. umrlo jih je samo 97.

RAZNE VESTI.

Parobrodno društvo „Norddeutscher Lloyd“ odpovedalo se je avstrijskej koncensiji in je zaprtlo svoje dunajske pisarne.

Blagajno so okradli. Okradli so blagajno agencije podonavske paroplovne družbe v Nusdorfu pri Dunaju. V pisarno rečene agencije prišla sta ob 9. uri zjutraj dva človeka, še precej čedno oblečena. Ko je hotel poslujoči uradnik Teodor Anton pogledati neke tarife, vrže mu jeden došlih pest paprike v obraz, kar je uradnika za trenotek čisto oslepilo. Zločinca vrgla sta se na blagajno in vzela iz nje, kolikor sta mogla. Vzela sta 1700 gld. v gotovini in raznih družih predmetov.

Velika tatvina. V predhišnji dunajske družbe „Giro-und Cassenverein“ zvršili so velikansko tatvino, katere žrtva je bil skontist jedne znamenite firme. O tem dogodku pišejo: Skontist Viljem Geiner, firme „Ignac Mautner in sinova“, — kateri se že več dni ni dobro počutil, pal je v vestibulu gori rečene družbe v omedlevico. Ko se zave, vidi, da manjka zavitek, katerega je popred v reki držal. V tem zavitku bilo je 36.700 gld. in jedna delnica avstrijsko-ogerske banke. Izvestno je izvršil tatvino jeden onih, ki so omedlelemu „na pomoč“ prihiteli, kakor jim je dobro njih srce velevalo.

